

Qaranlığın qənimi Zemfira Məhərrəmli

İmza var ki, oxuyursan, müəllifi tanımağa çalışırsan, bir obraz yaradırsan öz ələmində. Mən adətən illər öncə yaşayan müəlliflərin də həyat tərzini, şəxsiyyəti haqqda məlumat toplamağa çalışıram. İmza da var ki, müəllifi görmək, tanımaq imkanın olur və sonra, tərifləyənlər olsa belə, oxuya bilmirsən. Məni davranışları, danışmaları, üzlərindəki ifadə ilə imzasından uzaqlaşdıran müəlliflər var.

O isə fərqlidir. İmzasını görəndə sevinirsən, qaranlıqda işıq tapan kimi. Özünü görəndə insanları sevirsen, insanlığı görəndə kimi. Əslində belədir Zemfira Məhərrəmli. Yazıları, yeni yazıçı dili aydın, anlayışlı, şirin özü kimi. Mən heç, dünyaca məşhur ol-

salar da, insanları bədbəxt olduqlarına inandırmağa yönləndirən, həyatdan bezdirən əsərləri, müəllifləri sevmədim. Hər kəsin işığı olmalıdır, onu paylaşmalıdır. Əgər bu kəs həm də yazı adamıdırsa, bu onun borcudur, həm də istedadıdır. Məsələn, Vüqor Hüqo "Səfillər"ində səfilliyin, insan ağrıların alt qatınacan gedib. Amma əsərdə həyata, yaşamağa necə bir sevgi var, inam var. Təkcə Javerin intihar etməsi ədalətin, mərhəmətin, ləyaqətin-insanlığın ucalığıdır. Əsərin əvvəlində yepiskop Miriellin Jan Valjana dediyi "siz artıq xeyirin ixtiyarındasınız" sözləri əsərin bütün bədxahlarının məğlubiyyətidir.

Həyat-yaşam asan deyil, problemlər, çətinliklər, ağrı-acılar olur. Yazıcının ustalığı işığı tapmağa kömək etməkdir. O işığı göstərə bilməkdir. Zemfira Məhərrəmli məhz belədir: özü də, sözü də işıqpaylayandır. Sevimlidir, seviləndir, sevgi doludur. Öz yeri var yaradıcı ələmdə. Bu yeri zəhməti, istedadı, yaratdıqları ilə tutub.

Zemfira xanım addım-addım gəzib bütün yaradıcılıq yollarını, bütün mərhələlərindən keçib. Yeni pillə-pillə yüksəlib. Bakı Dövlət Universitetini fərqlənmə diplomu ilə bitirib əmək fəaliyyətinə müxbir kimi başlayıb. İndi isə mən tələbə həyatından sonra müxbir kimi çalışmağa başlayan pedaqoq alim, yazıçı, publisist Zemfira xanımdan danışaram. Bu illərdə o, böyük bədii, elmi, publisist söz xəzinəsi yaradıb. Baxdığım son tamaşa Zemfira Məhərrəminin son əsərlərindən olan "Ümid işığı"dır. Tamaşaya baxanda mövzusunun çox əsərin verdiyi mesajı düşündüm. Adı baxışla mühakimə yürütsek, gənclərin dolaşmaq qaldıqları məhəbbət mövzudur. Amma diqqətli oxucu, tamaşaçı, valideyn, vətəndaş, insan kimi düşünsək bir pedaqoq yazıcının bizə demək istədiyi məsləhətdi: ailədə qarşılıqlı anlaşma mühümdür. Uşaqlara yalnız övlad kimi baxmayın-onların hər biri ayrı fərddir, şəxsiyyətdir. Onlarla dost olun. Sirdaş olun. Sizinlə bölüşsünlər. Kənarda özlərinə sirdaş axtarıb, daha böyük səhvlərə getməsinlər. Zemfira xanımın çox yazılarında bunu izləyirsən. Hadisələrə, həyata münasibəti yaradıcı olsa da, pedaqoq yazıçı olmaya da bilər. Amma bir söz adamının, yazıcının pedaqoq olması vacibdir. O öz yazılarında mütləq cəmiyyətə -insanlara doğruya üz tutmağı, problemlərə düzgün yanaşmağı, sevinməyi bacarmağı və s. kimi mesajlar ötürməlidir. Məhz bunu bacarır Zemfira Məhərrəmli. Onun dissertasiya mövzusu da diqqətimi

çəkdi. Jurnalistika fakultəsinin məzununun "İbtidai məktəb və məktəbəqədər tərbiyə" jurnalında tərbiyə problemi" mövzusunda müdafiə etməsi də maraqlı oldu mənim üçün. Bu elmi tədqiqat işinin pedaqogikaya və jurnalistikaya nəzəri yenilik gətirən bir əsər kimi qiymətləndirilməsi də təsadüf deyil. Bu fərqlilik onun yazılarında hiss olunur. Onun publisitikasında, hekayələrində, ümumilikdə yaradıcılığında bir öyrətmən duyumu, təhlili, yanaşması var. Məsələn, "12 yaşın sevinci" kiçik bir hekayədir. Bədbəxt bir ailənin kədərli həyat hekayəsidir. İçki aludəçisi ata, xəstə ana və bu ağır yükün altında böyüyən uşaq. Bu bədbəxtliyi necə çözüür yazıçı? Qələbə ilə! Pula ən çox ehtiyacı olduğu vaxtda 12 yaşlı oğlan zorakılığa məruz qalmış gənc qızın bahalı telefonunu tapır. Telefonu sahibinə qaytarmaqla bir ailəyə sevinc yaşatması onun içində olan saf duyğuların, dürüstlüyün, doğrunun, sevginin qələbəsidir. Bu qələbə sevincini 12 yaşlı oğlan bir ailəyə yaşadır və özü də yaşayır. Qızın anası çoxlu hədiyyələrlə məhz oğlanın doğum günündə onlara gəlir, onun alıcənablığından, gözəl tərbiyə görməsindən söz edir. Və bu zaman hekayənin əsas mahiyyəti aydın olur: Oğlu haqqında xoş sözlər eşidən sərxoş ata ayılır, xəstə ana yataqdan qalxır... Nağıllardakı kimi xeyir qalib gəlir!

Zemfira xanımın ən çox sevdii cəhəti onun yazılarında işığın olmasıdır. Onun qəhrəmanlarının oxucuya da yansıyan ümid işığı var. İnsanın özünü görməsi var. Zemfira xanım deyir ki, hər insan səhv edə bilər, yanlış seçə bilər yolunu. Amma hər insan da öz səhvini görə bilər, öz yanlış yolundan dönə bilər. "Özünü baxmağı, özünü görməyi bacarırsınız" deyir oxucusuna.

Onun yaradıcılığında müxtəlif mövzular, eləcə də Vətənpərvərlik, Qarabağ mövzusu özünəməxsusluğu ilə seçilir. Qələbədən əvvəl də, sonra da bu onun mövzusu: "Döyüşə qızlar gedir", "Qarabağda savaş var", "Ötür durna qatan", "40 qız dastanı" və b. nəsr nümunələri bunun göstəricisidir. Zemfira xanım özü təkcə bu mövzuda yazmayıb, həm də bu mövzuda yazan müəlliflərin yaradıcılığına nəzər salıb, təhlil edib və oxuculara təqdim edib. Dəyərli prof. Vaqif Yusiflinin qeyd etdiyi kimi "Z. Məhərrəmli müasir nəsrimizdə, publisistikamızda da Qarabağ həqiqətlərini əks etdirən əsərlər haqqında yazıları ilə mətbuatda çıxış edib və o yazılar heç də faktların sıralanması deyil, Qarabağ ruhunun - Azərbaycançılıq ideyasının nəsrimizdə və publisistikamızda ədəbi hadisəyə çevrilə biləcək nümunələridir". Bu fikri Vaqif Yusiflinin "Bədii düşüncədə Qarabağ" kitabı haqqında yazısından alır.

Onun yaradıcılığının mənəvi yükü çoxdur. Klassik səslənsə də, tərbiyəvi əhəmiyyəti çoxdur. Bütün gözəl duyğuları qoruyan, yaşadan sevgi öndədir. Həyata sevgi ilə dopdoludur özü də, yaratdıqları da. Zemfira xanım ruhən, içdən duyduqlarını yazır. Onun dilinin belə rahat anlaşılması, aydın olması bunun nəticəsidir. Şair, yazıçı, hətta tənqidiyünün məhsulu olsa belə, yazdığını ruhən duymursa, onun dili, demək istədiyi anlaşılmağa qıymı, son illərdə şeiri, hekayəsi, romanı anlaşılmayan, qarışıq fikirlər toplusu təsiri bağışlayan imzalar az deyil.

Zemfira xanımın özünün dediyi kimi: Deyirlər, hər bir qələm sahibinin həyatı onun sənət, yaradıcılıq taleyinə güzgü tutur, işıq salır". Zemfira xanımın bu işığı var: sevgili, qadın, ana, nənə, yazar kimi. Yaradıcılığı da belə işıqlıdır. Həyatı yaradıcılığına, yaradıcılığı həyatına işıq salır. Bu işığın oxuculara ötürə bilməsi Zemfira xanımın istedadıdır.

Bu işıq həmişə qaranlığa qənim olacaq.

Kamalə ABİYEVA,
şair, publisist